

STORTINGET

Representantforslag 232 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes

Dokument 8:232 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om økt grunnbemann-ning i barnehage

Til Stortinget

Bakgrunn

«Folk slutter i jobben, fordi de opplever at de ikke strekker til. Hovedproblemet er for lav grunnbemann-ning. Folk føler de ikke får gjort jobben de er satt til og velger å slutte.»

Dette sa Leif-Inge Westbø, tillitsvalgt i Utdanningsforbundet Akershus, til Utdanningsnytt i mars i år.

Bakgrunnen for sitatet er en omfattende kartleg-ging av bemanningen ved 575 barnehageavdelinger ut-ført av Utdanningsforbundet i Akershus. Kartleggingen viser at dagens bemanningsnorm kun er oppfylt i et få-tall timer i løpet av barnehagens åpningstid.

Barnehagen er en del av grunnfjellet i den moderne velferdsstaten og dermed en viktig samfunnsinstitu-sjon. I 2024 gikk 94,4 pst. av barn i alderen 1–5 år i bar-nehage. Dette gjør at nest etter hjemmet er omsorgen, opplæringen og oppfølgingen som skjer i barnehagen, den viktigste enkeltfaktoren i grunnlaget for videre ut-vikling hos det enkelte barn.

Forskning viser at det å gå i barnehage er fordelaktig for barns utvikling, både på kortere og lengre sikt, og at barnehagens kvalitet har stor påvirkning på barnets læ-ring og mestring videre inn mot skolestart. Barnehager av god kvalitet og med gode åpningstider er også en for-

utsetning for at foreldrene kan være i jobb og bidra til samfunnet utenfor hjemmet mens barna er små.

Barnehagen er lovfestet som en pedagogisk virk-somhet. I Meld. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen, slås det fast at:

«Det er faglig enighet blant forskere om at persona-lets kompetanse og voksen tettheten i barnehagen er de viktigste faktorene for barns trivsel og utvikling.»

Det er de ansatte som skaper trygge rammer for lek, utvikling og læring. I en barnehage med nok og kompe-tente ansatte vil barn oppleve tryggheten som gir det nødvendige grunnlaget for deres utforskning av omgivel-sene, utprøving av sosiale omgangsformer og utvikling av vennskap.

Barnekonvensjonen krever at alle barn skal ha rett til å si sin mening, og de ansatte har ansvar for å se og fange opp alle barns ulike uttrykk. Det er viktig at barne-hagene blir satt i stand til å skape et godt psykososialt miljø, og til å legge til rette for mindre barnegrupper og gode språklige og inkluderende lekemiljøer. Noen barn lever også i sårbare situasjoner. Disse barna er spesielt avhengige av tilstrekkelig og kompetent bemanning for å få den omsorgen de har krav på.

For å kunne følge opp alle barn trenger man utdan-nede barne- og ungdomsarbeidere i fagarbeiderstillin-ger og utdannede barnehagelærere i pedagogstillinger. Det er en forutsetning at de ansatte har tid til å planleg-ge og gjennomføre de ulike pedagogiske aktivitetene, både for barnegruppen som helhet og for det enkelte barn. Pedagogisk leder må ha tid og rom til å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet i barnehagen og sørge for at alle barn får et tilrettelagt tilbud. Det må være tid og rom til følge opp samarbeidet med foreldre og fore-satte.

Da det ble innført en bemanningsnorm og pedagognorm for barnehagene i 2018, var det positivt. Der ble det tydeliggjort hva som er et faglig forsvarlig minstenivå for bemanning for å ivareta pedagogisk kvalitet. Det ga også konkrete forbedringer i både kommunal og privat sektor og gjorde det vanskeligere å ta ut økonomisk gevinst på for lav bemanning.

I dag er det likevel slik at mange barnehageansatte ikke klarer å utføre oppgavene som egentlig ligger til stillingene deres, fordi den faktiske bemanningen i barnehagen ikke tillater det. Det er to strukturelle faktorer som forverrer bemanningssituasjonen i barnehagene. For det første gjelder ikke bemanningsnormen for hele barnehagens åpningstid. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at bare tre pst. av landets barnehager er fullt bemannet mer enn sju timer om dagen. Nesten en tredjedel er ikke fullt bemannet i mer enn tre timer om dagen.

For det andre tar ikke normen høyde for at særlig pedagoger og pedagogiske ledere har mange pålagte oppgaver som innebærer å ikke være på avdelingen. Dokumentasjon, foreldredialog, koordineringsmøter med barnevern og PP-tjeneste og arbeidsgiveroppgaver som egentlig skal løses av arbeidsgiver, er alle eksempler på dette. I tillegg til kommer oppgaver knyttet til minimum fire timer med pedagogisk plantid i uka. Bemanningsnormen slik den er i dag, overser at dette på den ene siden er nødvendige oppgaver, men på den andre siden er arbeidstid de ansatte nødvendigvis ikke kan tilbringe sammen med barna. Det setter mange pedagoger i et uholdbart dilemma: å ikke være til stede for barna og øke arbeidsbyrden for kolleger nå eller svekke kvaliteten på tilbudet til barna på sikt på grunn av manglende planlegging.

Undersøkelser Utdanningsforbundet har gjort i tariffområdene KS, Private Barnehagers Landsforbund og Oslo kommune, viser at én av fire pedagoger sjelden eller aldri får benyttet de fire timene som er satt av til pedagogisk planlegging i uka, og at dette i all hovedsak skyldes at bemanningen er slik at de anser det som ufor-svarlig å gå fra barna. Både Utdanningsforbundet og Fagforbundet har derfor påpekt at en ensidig satsing på å øke andelen pedagoger uten å øke det totale antallet ansatte i barnehagesektoren totalt sett vil føre til mindre tid med barna.

Selv med den nye veilederen fra Utdanningsdirektoratet frykter forslagsstillerne at det ikke er tilstrekkelig grunnbemanning til å oppfylle kravet i barnehageloven § 26.

Når bemanningen i barnehagene er for lav, har dette en rekke selvforsterkende effekter. Et kontinuerlig høyt arbeidspress fører for mange ansatte til stress og dårlig samvittighet overfor barn og kolleger. Over tid blir dette en uholdbar arbeidssituasjon, og sykefraværet i barnehagen er blant det aller høyeste i alle bransjer. Undersøkelser peker på at høy fysisk og psykisk slitasje fra emosjonelt stress, fysisk belastning og støy er utslags-givende. Likevel settes det ofte ikke inn vikar før lang tid er gått, noe som fører til at bemanningsnormen i enda mindre grad oppfylles og slitasjen på de resterende kollegene blir større enn den hadde trengt å være. Gjennomsnittlig avgangsalder for barnehagelærere som står yrkeslivet ut, er 59 år. Det vil si at man går ut i uførhet.

Det er med dette som bakteppe forslagsstillerne mener man må forstå bemanningskrisen og hvorfor mange ansatte i barnehagene ikke klarer yrket over tid. Statistisk sentralbyrå har blant annet dokumentert at én av fire barnehagelærere i løpet av en tiårsperiode søker seg til jobber utenfor sektoren. Mens over 80 pst. av barnehagelærerne under 30 år arbeider i barnehager, er det kun 47 pst. i alderen 50–61 år som arbeider i barnehage. Bare seks av ti barnehagelærere i alderen 22–61 år arbeider i barnehage. Dette betyr at det finnes om lag 18 000 yrkesaktive barnehagelærere som arbeider andre steder enn i barnehagen. Samtidig registrerer forslagsstillerne at rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen stuper. Bare de siste to årene har antallet søkere blitt redusert med 40 pst.

Da barnehagens bemanningsnorm ble innført og pedagognormen ble styrket, sendte dette positive signaler inn i sektoren. Normene tydeliggjorde at det må settes grenser for hva som kan forstås som et faglig forsvarlig minstenivå for bemanningen. Samtidig mener forslagsstillerne at det er helt tydelig at disse minstenivåene er satt for lavt, og at de ikke sikrer barnas rett til et trygt og godt pedagogisk tilbud i barnehagen.

Forslagsstillerne anser styrket grunnbemanning i barnehagen som en investering i barnas fremtid og mener at flere barnehagelærere, fagarbeidere og annet støt-tepersonell er nøkkelen til å gi barna våre en best mulig start på livet og samtidig skape gode arbeidsvilkår for barnehagens ansatte. Forslagsstillerne tar derfor til orde for å styrke bemannings- og pedagognormene, slik at disse samsvarer med barnas oppholdstid.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

Stortinget ber regjeringen, sammen med partene i arbeidslivet, utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for forbedringer i bemanningsnormen som sikrer bedre og mer stabil dekning av personale i barnehagene, med minst 50 pst. barnehagelærere og 25 pst. fagarbeidere, ved blant annet å bedre finansieringen av normen, redusere administrative oppgaver og kompensere for tid de ansatte bruker på nødvendige arbeidsoppgaver ute fra avdeling/base.

10. april 2025

Hege Bae Nyholt

Marie Sneve Martinussen

Seher Aydar

Bjørnar Moxnes

